

Beslut

efter kvalitetsgranskning av undervisning i
svenska som andraspråk i årskurs 7-9 vid
Västra Berga skola i Helsingborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av undervisningen i svenska som andraspråk.

Frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning skapar rektor organisatoriska förutsättningar för att undervisningen i svenska som andraspråk ska bedrivas med god kvalitet?
2. I vilken utsträckning gör rektor en bedömning av god kvalitet avseende elevernas behov av svenska som andraspråk?
3. I vilken utsträckning genomförs undervisningen i svenska som andraspråk enligt kursplanen och med god kvalitet?
 - a) I vilken utsträckning täcker undervisningen kursplanens centrala innehåll?
 - b) I vilken utsträckning genomförs undervisningen på ett sådant sätt och på en sådan nivå att alla elever oberoende av könstillhörighet har möjlighet att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven i ämnet?
 - c) I vilken utsträckning genomförs undervisningen på ett sådant sätt att den ger alla elever oberoende av könstillhörighet rika möjligheter att kommunicera på svenska och uttrycka ett komplext innehåll utifrån sin kunskapsnivå?

Bedömningen för respektive område (frågeställning 1 och 2 samt underfrågorna 3a-3c) görs i tre nivåer - *hög utsträckning, i delar och låg utsträckning* - utifrån Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier för granskningen. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i delar kan Skolinspektionen rekommendera att ett utvecklingsarbete behöver inledas. En skriftlig redovisning av åtgärder och resultat begärs i så fall av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning inom hela det granskade området kan Skolinspektionen lämna framåtsyftande kommentarer som stöd för skolans arbete med att ytterligare utveckla verksamheten.

Kvalitetskriterierna är Skolinspektionens uttolkning av *författningar inom skolområdet, forskningsöversikter* samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade *tillsyns- och granskningsverksamhet*. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Skolinspektionen gör i sin granskning därför inte anspråk på att vara allomfattande.

Granskningen genomförs i 30 skolor och i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Skolinspektionen besökte Västra Berga skola den 27 februari – 1 mars 2019. Besöket genomfördes av Sofia Ydrefors och Rut Hård af Segerstad. Elever som läser svenska som andraspråk, lärare som undervisar i ämnet och rektorn intervjuades vid besöket. Dessutom har lektionsobservationer och dokumentstudier genomförts.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.¹

Beslut

1. Organisatoriska förutsättningar

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning skapar organisatoriska förutsättningar för att undervisningen i svenska som andraspråk ska bedrivas med god kvalitet. Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete för att skapa förutsättningar för att lärarna som undervisar i svenska som andraspråk får kompetensutveckling samt förutsättningar för samverkan. Rektorn behöver även följa upp och analysera undervisningen och elevernas kunskapsresultat för att fatta beslut om utvecklingsåtgärder i svenska som andraspråk.

2. Rektors bedömning av elevers behov av svenska som andraspråk

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning gör en bedömning avseende elevers behov av svenska som andraspråk. Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete med att ta fram rutiner för att bedöma och fatta beslut av god kvalitet avseende elevers behov av undervisning i svenska som andraspråk samt implementera sådana rutiner.

3a. Undervisningens innehåll

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk i hög utsträckning planeras och genomförs så att det centrala innehållet behandlas.

3b. Undervisningens kvalitet och nivå

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i delar genomförs på ett sådant sätt och på en sådan nivå att elever, oavsett könstillhörighet, har möjlighet att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven i ämnet. Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete så att all undervisning ges på en åldersadekvat nivå och att eleverna utmanas kognitivt och språkligt.

3c. Elevers möjligheter att kommunicera och uttrycka ett komplext innehåll

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i delar genomförs på ett sådant sätt att eleverna ges rika möjligheter att kommunicera på svenska och uttrycka ett komplext innehåll utifrån sin kunskapsnivå.

¹ Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/SVA/>

1. Organisatoriska förutsättningar

Författningsstöd

2 kap. 10, 13 och 34 §§, 4 kap. 4–7 §§ skollagen

5 kap. 14 och 15 §§ skolförordningen (2011:185)

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5 Kursplaner

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn arbetar för att undervisningen ska bedrivas av behöriga lärare som ges relevant kompetensutveckling, samt om rektorn organiserar undervisningsgrupperna utifrån elevernas behov och kunskapsnivå i svenska. Vidare bedöms i vilken utsträckning rektorn leder och utvecklar ämnet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning skapar organisatoriska förutsättningar för att undervisningen i svenska som andraspråk ska bedrivas med god kvalitet. Skälen till bedömningen är att två av tre undervisande lärare saknar behörighet i ämnet och att lärarna inte ges kompetensutveckling och fortbildning som kompenserar detta. Undervisningen i förberedelseklassen ges av en behörig lärare men bedrivs inte så att eleverna ges tillräckliga kunskaper i svenska språket för att de självständigt ska klara övergången till undervisning i samlad klass.² Det saknas också forum för samverkan för lärarna som undervisar i svenska som andraspråk. Vidare följs inte undervisningen och resultaten i svenska som andraspråk upp och analyseras i sådan utsträckning att det finns underlag för att utveckla såväl organiseringen av ämnet som själva undervisningen.

Behörighet och kompetensutveckling

Undervisningen i svenska som andraspråk bedrivs dels i förberedelseklassen för nyanlända elever, dels integrerat med undervisningen i ämnet svenska i samlad klass. Läraren i förberedelseklassen är legitimerad och behörig i ämnet och lärarna som undervisar i samlad klass är legitimerade men inte behöriga i svenska som andraspråk.

Samverkan mellan läraren i förberedelseklassen och övriga lärare i svenska som andraspråk saknas utöver överlämningen från förberedelseklassen till samlad klass. De obehöriga lärarna har inte fått handledning eller deltagit i fortbildning i svenska som andraspråk och deltar inte heller i något forum eller nätverk avseende svenska som andraspråk. Samtliga lärare på skolan har dock genomgått en utbildning i språkutvecklande arbetssätt.

Organisering

Rektorn har organiserat undervisningen i svenska som andraspråk i dels en förberedelseklass, för nyanlända elever, dels i samlad klass. Rektorn har organiserat undervisningen utifrån bedömningen att eleverna gynnas bäst i sin utveckling av att läsa svenska som andraspråk tillsammans med de elever som läser ämnet svenska. Undervisningen i samlad klass är i viss utsträckning organiserad i tvålärarsystem med två legitimerade lärare som inte är behöriga i ämnet.

Rektorn beskriver att organisationen för de nyanlända eleverna behöver utvecklas.

² Med undervisning i samlad klass menas att undervisningen i svenska som andraspråk bedrivs parallellt och integrerat tillsammans med undervisningen i ämnet svenska.

Utveckling av ämnet

Granskningen visar inget annat än att ämnet har samma status bland lärare och elever som övriga ämnen, till exempel svenska.

Lärarna samverkar i liten utsträckning kring hur undervisningen i svenska som andraspråk ska genomföras och utvecklas. Till exempel sker ingen samverkan mellan läraren i förberedelseklassen och de ämneslärare som undervisar i svenska som andraspråk. Ämneslärarna i svenska/svenska som andraspråk har gruppundervisning i svenska som andraspråk för elever i varandras klasser inom ramen för tvålärarsystemet men beskriver samtidigt att de inte har tid för samverkan. De samplanerar dock delar av undervisningen och sambedömer vissa elevvalster.

Uppföljningen av elevers kunskapsresultat görs endast på individnivå och rektorn har inte gjort någon specifik analys av kunskapsresultaten i svenska som andraspråk på gruppnivå. Rektorn har heller inte analyserat skillnader i pojkars och flickors resultat avseende svenska som andraspråk, men bedömer ändå att pojkarna generellt har lägre resultat än flickorna vilket överensstämmer med inskickad dokumentation av betyg i ämnet.

Rektorn har inte följt upp undervisningen i svenska som andraspråk utan beskriver att han följer upp undervisningens kvalitet generellt. Skolans satsning på ett språkutvecklande arbetssätt och delaktighet är generella utvecklingsåtgärder som rektorn genomfört och som anses gynna elever som läser svenska som andraspråk. Eleverna som läser svenska som andraspråk i samlad klass är nöjda med undervisningen men beskriver att undervisningen i förberedelseklassen inte tillräckligt förberedde dem på övergången till undervisning i samlad klass. Eleverna efterfrågar undervisningsinnehåll så som att skriva och att uttrycka sig i hela meningar.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Att rektorn skapar förutsättningar för att lärarna som undervisar i svenska som andraspråk får kompetensutveckling samt förutsättningar för samverkan i svenska som andraspråk.
- Att rektorn följer upp och analyserar undervisningen samt elevernas kunskapsresultat i svenska som andraspråk för att fatta beslut om utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver skapa organisatoriska förutsättningar för en kvalitativ undervisning i svenska som andraspråk. Det handlar om att säkerställa att lärare som undervisar i svenska som andraspråk samverkar kring hur undervisningen ska bedrivas och utvecklas. Det handlar också om att lärarna får kompetensutveckling som bidrar till högre kvalitet i undervisningen i svenska som andraspråk. Vidare behöver rektorn utveckla metoder för att följa upp kunskapsresultat och undervisningens innehåll i svenska som andraspråk för att kunna besluta om adekvata insatser i syfte att höja kvaliteten i undervisningen.

Av skollagen framgår att rektorn ansvarar för att ett kvalitetsarbete genomförs vid enheten. I Skolverkets allmänna råd betonas vikten av att rektorn analyserar och bedömer enhetens resultat och utvecklingsbehov. Analyser av elevernas kunskapsresultat är en grundförutsättning inför prioriteringen av åtgärder för ökad måluppfyllelse. Vidare framgår att det är viktigt att rektorn tar tillvara personalens olika yrkeskompetenser och erfarenheter samt tar hänsyn till vetenskap och beprövad erfarenhet.³ Enligt Lgr 11 ska lärare samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Vidare ska personalen få den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att se till att lärarna som undervisar i svenska som andraspråk ges kompetensutveckling och förutsättningar att samverka kring hur undervisningen ska bedrivas och utvecklas. Rektorn behöver tillgodose att lärarna får den kompetensutveckling som behövs för att undervisa i svenska som andraspråk. Mot bakgrund av att andraspråksundervisning delvis förutsätter en annan didaktik än undervisning för elever som har svenska som sitt förstaspråk är det viktigt att rektorn säkerställer att lärarna har denna kompetens.

Rektorn behöver se till att lärarna som undervisar i svenska som andraspråk samverkar kring hur undervisningen ska bedrivas och utvecklas. Lärarna uppger visserligen att det finns tid avsatt för samverkan men att utvecklingen av ämnet inte prioriteras på dessa möten. Det som diskuteras är begränsat till viss samplanering och bedömning av vissa elever. Det förekommer heller ingen samverkan mellan läraren som undervisar i förberedelseklassen och ämneslärarna i svenska/svenska som andraspråk eller i externa nätverk. Genom en strukturerad samverkan kring undervisningen i svenska som andraspråk skapas förutsättningar för att utveckla kvaliteten i undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar också rektorn att följa upp och analysera undervisningens kvalitet och kunskapsresultat i svenska som andraspråk. Rektorn behöver följa upp och analysera undervisningens kvalitet och kunskapsresultaten i svenska som andraspråk. Det görs i nuläget inga särskilda uppföljningar av undervisningens kvalitet och kunskapsresultat i ämnet på rektorsnivå eller i lärarkollegiet. Uppföljning och analys av undervisningens kvalitet och elevernas resultat är avgörande för att utveckla undervisningen och besluta om adekvata utvecklingsåtgärder.

2. Rektors bedömning av elevers behov av svenska som andraspråk

Författningsstöd 2 kap. 10 § skollagen 5 kap. 14 och 15 §§ skolförordningen Lgr 11, 5 Kursplaner

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn gör en bedömning av god kvalitet avseende elevers behov av undervisning i svenska som andraspråk.

³ Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, s. 32 och 33

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning gör en bedömning av god kvalitet avseende elevers behov av svenska som andraspråk. Skälen till bedömningen är att det inte görs några individuella bedömningar av vilka elever som har behov av att läsa svenska som andraspråk utifrån en språklig bedömning. Rektorn fattar inte heller beslut gällande vilka elever som ska läsa svenska som andraspråk.

Bedömning av elevers behov av undervisning i svenska som andraspråk

Elever som har betyg i årskurs 6 i svenska som andraspråk fortsätter att läsa svenska som andraspråk per automatik i årskurs 7. Det gäller även för elever som har beslut från tidigare skolor att läsa svenska som andraspråk och för nyanlända elever. Skolan har börjat göra bedömningar och fatta beslut om elever ska läsa svenska som andraspråk i årskurserna 1-3 och rektorn menar att dessa beslut kommer att följa eleverna i de högre årskurserna. Det sker däremot ingen individuell språklig bedömning för eleverna i årskurserna 7-9.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att det finns rutiner för att bedöma och fatta beslut av god kvalitet avseende elevers behov av undervisning i svenska som andraspråk samt implementerar sådana rutiner.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver skapa rutiner för bedömning och beslut av elevers behov av att läsa svenska som andraspråk. Det handlar om att elevers behov av att läsa svenska som andraspråk ska bedömas för enskild elev. Det handlar också om att rektorn behöver säkerställa att lärarna regelbundet bedömer om en elevs behov av undervisning i svenska som andraspråk kvarstår.

Av skolförordningen framgår att undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas om det behövs och ersätter då undervisningen i svenska. Rektorn beslutar om undervisningen i svenska som andraspråk för en elev.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar rutiner för bedömning och beslut av elevers behov av att läsa svenska som andraspråk samt implementerar sådana rutiner. Rektorn behöver säkerställa och besluta om att elever som har rätt till och behöver undervisning i svenska som andraspråk får det. Det görs i nuläget inga individuella bedömningar av elevers behov av att läsa svenska som andraspråk, vilket kan få till följd att elever som har rätt till undervisning i svenska som andraspråk inte får den utbildning de har rätt till. Elevers behov av att läsa svenska som andraspråk kan förändras över tid och behöver därför omprövas regelbundet. Det görs inte någon ombedömning av om elever ska fortsätta läsa svenska som andraspråk eller om de ska läsa svenska istället. Elevers rätt att läsa svenska som andraspråk grundar sig i att beslutet ska gynna elevens utveckling i svenska språket. Då det centrala innehållet i kursplanen i svenska som andraspråk skiljer sig från det centrala innehållet i svenska bland annat genom att betona undervisning om språkliga strategier samt ord och begrepp är det viktigt att eleverna läser enligt den kursplan som gynnar deras språkutveckling bäst.

Av skolförfattningarna framgår det inte hur länge en elev ska följa kursplanen i svenska som andraspråk, eller på vilka grunder man kan avgöra om en elev ska byta till svenska. Det som avgör är formuleringen "om det behövs". Det innebär att rektorn behöver ta

reda på om eleven gagnas bäst av att följa kursplanen i svenska som andraspråk eller inte. Det finns inget svar i regleringen hur man tar reda på det. Enligt Nationellt centrum för svenska som andraspråk behöver en kvalitativ bedömning av elevens hela språk göras, till exempel genom en performansanalys. Kännetecknande för elever som behöver svenska som andraspråk är att deras kognitiva utveckling har kommit längre än deras svenska språk så när tanke och språk är på samma nivå kanske det är så att eleven kan följa kursplanen i svenska istället.⁴

Eftersom forskning pekar på att det tar 6-8 år att utveckla ett välfungerande skolspråk är det av vikt att utarbeta en praxis för när och hur en bedömning ska göras för att säkerställa att elever ges undervisning i det ämne som bäst gagnar elevens språkutveckling.

3a. Undervisningens innehåll

Författningsstöd
Lgr 11, 5 Kursplaner

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen täcker kursplanen centrala innehåll.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk i hög utsträckning planeras och genomförs så att det centrala innehållet behandlas. Skälen till bedömningen är att undervisningen planeras och genomförs så att eleverna under sin tid i årskurs 7 – 9 får del av det centrala innehållet i kursplanen.

Undervisningens innehåll

Undervisningen i samlad klass planeras och genomförs utifrån kursplanen i svenska som andraspråk. Eleverna bedöms också utifrån denna kursplan. Undervisningen inom ramen för tvålärarsystemet planeras och utförs i enlighet med kursplanens centrala innehåll i svenska som andraspråk och i förberedelseklassen behandlas ord och begrepp. Lärarna har diskuterat skillnaderna i centralt innehåll mellan svenska och svenska som andraspråk och skolan använder även en matris där bedömningarna i svenska som andraspråk är tydliga.

3b. Undervisningens kvalitet och nivå

Författningsstöd
1 kap. 4 och 5 §§, 3 kap. 3 och 14 §§, 10 kap. 20 a § skollagen
5 kap. 2 § skolförordningen
Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5 Kursplaner

Här bedöms i vilken utsträckning undervisning genomförs på ett sådant sätt och på en sådan nivå att alla elever oberoende av könstillhörighet har möjlighet att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven. Särskilt bedöms i vilken utsträckning

⁴ Nationellt centrum för svenska som andraspråk; <https://www.andrasprak.su.se/om-oss/vanliga-fr%C3%A5gor/grundskola/n%C3%A4r-ska-en-elev-sluta-l%C3%A4sa-svenska-som-andraspr%C3%A5k-1.107734>

undervisningen kännetecknas av de framgångsfaktorer som vetenskap och beprövad erfarenhet lyfter fram som betydelsefulla.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i delar genomförs på ett sådant sätt och på en sådan nivå att eleverna har möjlighet att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven i ämnet. Skälen till bedömningen är att undervisningen i samlad klass bedrivs på en hög nivå, håller en god kvalitet och innehåller ett andraspråksperspektiv, men att undervisningen i förberedelseklassen inte bedrivs på en åldersadekvat och tillräckligt kognitivt utmanande nivå. Det har i granskningen inte framkommit annat än att elever oberoende av könstillhörighet har lika möjligheter att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven.

Undervisningens kvalitet

Undervisningen i samlad klass genomförs på ett sådant sätt att eleverna har möjlighet att nå så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven. Lärarna ger eleverna goda förutsättningar till autentisk språkanvändning och rika tillfällen att utveckla sina förmågor att kommunicera i tal och skrift samt att läsa. Undervisningen innehåller ord- och begreppsförståelse, modellerande arbetssätt och språkliga strategier. Lärarna arbetar mycket med att förklara begrepp och sammanhang på olika sätt och med att ge eleverna stöttning i undervisningen utan att kunskapsnivån sänks. Eleverna tillåts använda modersmålet i undervisningen som stöttning. Lärarna använder även högläsning som en del i undervisningen, då de menar att det är ett bra tillfälle att öva uttal. I samband med läsning av litteratur övar eleverna även på att göra sammanfattningar av textinnehållet.

Undervisningen i förberedelseklassen baseras på ordkunskap. Eleverna tillåts använda sitt modersmål för ökad förståelse och klassrumsklimatet är tillåtande. Elever uttrycker däremot att de vill lära sig svenska mer utförligt. De vill lära sig att skriva, uttrycka sig i hela meningar och även arbeta med ordföljd och grammatik. Det framgår dessutom att de inte får tillräckliga kunskaper inför övergången till samlad klass. Även rektorn beskriver att organisationen för de nyanlända eleverna behöver utvecklas.

Undervisningens nivå

Undervisningen i samlad klass planeras och genomförs utifrån elevernas språkliga och kognitiva nivå. Lärarna är medvetna om elevernas behov och förutsättningar och undervisningen innehåller ett andraspråksperspektiv. Elevernas utmanas kognitivt samtidigt som de får stöttning i att förstå och utföra sina uppgifter. Lärarna tar i sin undervisning fasta på att utveckla elevernas skolspråk och ger eleverna konkreta exempel på olika sätt att uttrycka sig. De uppmanar även eleverna att slå upp ord och söka synonymer. Lektionerna planeras utifrån att alla elever arbetar med samma moment men lärarna beskriver att de anpassar undervisningen på individnivå utifrån elevernas behov och förutsättningar. Inom ramen för tvåläraarsystemet utgår undervisningen från elevernas behov av att utveckla språkliga förmågor. Såväl lärare som elever beskriver att undervisningen är relevant och ligger på en åldersadekvat nivå. Några elever beskriver att lärarna uppmanar dem att utvecklas och prestera mer i skolarbetet medan några andra elever beskriver att de ibland saknar motivation i svenska som andraspråk.

Undervisningen i förberedelseklassen har ett andraspråksperspektiv i avseendet att den bygger på ordförståelse och att eleverna uppmanas att använda sitt modersmål för ökad förståelse i undervisningen, men nivån är låg och innehållet i undervisningen är inte

åldersadekvat. Elever beskriver att de i förberedelseklassen lär sig enbart basala ord och att de inte är förberedda när de slussas över till samlad undervisning. Även Skolinspektionens observation bekräftar bilden av att undervisningens nivå inte är åldersadekvat.

Samtliga intervjuade elever beskriver att lärarna har samma förväntningar på pojkar och flickor.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att all undervisning ges på en åldersadekvat nivå och att eleverna utmanas kognitivt och språkligt.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i förberedelseklassen behöver planeras och genomföras så att den blir åldersadekvat och utmanar eleverna i deras kognitiva och språkliga utveckling. Det handlar om att eleverna ges en undervisning på rätt nivå och med god kvalitet så att de är förberedda för övergången till samlad undervisning.

Av skollagen framgår att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande för att de utifrån sina egna förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt. Vidare framgår att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Enligt skolförordningen ska eleverna ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att undervisningen i förberedelseklassen planeras och genomförs på en sådan nivå och med en sådan kvalitet att eleverna är förberedda inför övergången till samlad klass. Undervisningen i förberedelseklassen utgår från ett andraspråksperspektiv men behöver planeras och genomföras på en åldersadekvat nivå och med en kvalitet som ger eleverna goda förutsättningar att nå kunskapskraven för ämnet. Då nyanlända elever behöver så väl kognitiv som språklig utmaning och utveckling är det viktigt att undervisningen utgår från elevernas förutsättningar och kunskapsnivå.

3c. Elevernas möjlighet att kommunicera och uttrycka ett komplext innehåll

Författningsstöd

1 kap. 4 och 5 §§, 3 kap. 3 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5 Kursplaner

Här bedöms i vilken utsträckning eleverna oavsett könstillhörighet ges möjlighet att kommunicera på svenska och uttrycka ett komplext innehåll utan att det ställs för tidiga krav på språklig korrekthet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i delar genomförs på ett sådant sätt att eleverna ges rika möjligheter att kommunicera på svenska och uttrycka ett komplext innehåll utifrån sin kunskapsnivå. Skälen till bedömningen är att lektionsstrukturen och planeringen ger eleverna möjligheter att kommunicera i tal och skrift, men att undervisningen i förberedelseklassen i huvudsak endast behandlar ordförståelse. Att det skulle finnas någon skillnad i det avseendet beroende på elevers könstillhörighet har inte framkommit.

Elevers möjligheter att kommunicera på svenska

Eleverna i samlad klass ges möjligheter att kommunicera muntligen och i skrift på svenska i undervisningen. Eleverna ges möjligheter att kommunicera i par, i grupp och i helklass. De får även redovisa muntligt i helklass. Eleverna ges möjlighet att med hjälp av modersmålet, språkliga strategier eller med lärarens handledning uttrycka komplexa sammanhang. Såväl lärare som elever beskriver att lärarna undervisar så att alla elever är aktiva i interaktionen genom att uppmuntra tysta elever att kommunicera mer och att göra medvetna gruppindelningar vid diskussionsövningar. Lärarna uppmuntrar även eleverna att tala, och utveckla skolspråket vid diskussionsövningar genom att fokusera på ord- och begreppsförståelse samt att lärarna själva konsekvent använder skolspråk i undervisningen. Genom olika skrivuppgifter och med ett modellerande arbetssätt får eleverna många möjligheter att utveckla sitt skriftspråk.

Undervisningen i förberedelseklassen fokuserar på ordförståelse men saknar moment där ett åldersadekvat innehåll kommuniceras och diskuteras i såväl tal som skrift.

Undervisningen i förberedelseklassen behöver planeras och genomföras så att eleverna även ges rika möjligheter kommunicera om sådant som är åldersadekvat och engagerar dem. Forskning och beprövad erfarenhet visar att muntlig interaktion är central vid andraspråkutveckling. Undervisningen behöver därför medvetet planeras utifrån detta så att alla elever kan delta i den muntliga interaktionen.⁵

⁵ Se exempelvis Skolverket (2017) Lärportalen, Modul: Nyanländas språkutveckling, Del 3: Det talade språkets roll av M Rydell.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **15 februari 2020** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till *skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se*.
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2018:7752) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Lindstrand

Beslutsfattare

Signerat av: Sofia Lindstrand

X Sofia Ydrefors

Föredragande

Signerat av: Sofia Ydrefors

I handläggningen av ärendet har även utredarna Rut Hård af Segerstad och Hanna Antonsson medverkat.

Bilaga: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

På Västra Berga skola läser 36 elever i årskurserna 7 – 9 svenska som andraspråk. Eleverna läser svenska som andraspråk i samlad klass tillsammans med elever som läser svenska. På skolan finns även en förberedelseklass med två inskrivna elever.